

Warszawa, dnia 1 września 2011r.

PG VIII TK 5/11

(P 2/11)

TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY KAN C E L A R I A	
wpl. dnia	02. 09. 2011
L.dz.	L.zał. ....

TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY

W związku z pytaniem prawnym Sądu Rejonowego dla K -N
H w K I Wydział Cywilny, czy § 191 rozporządzenia Ministra
Sprawiedliwości z dnia 23 lutego 2007 r. - Regulamin urzędowania sądów
powszechnych (Dz. U. Nr 38, poz. 249 ze zm.) w części, w której nakazuje
sądowi stwierdzenie w postanowieniu o przysądzeniu własności obowiązku
dłużnika wydania nieruchomości nabywcy - jest zgodny z art. 92 ust. 1
Konstytucji oraz z art. 999 § 1 zdanie drugie Kodeksu postępowania cywilnego

- na podstawie art. 27 pkt 5 w związku z art. 33 ustawy z dnia 1 sierpnia
1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643 ze zm.) -

przedstawiam następujące stanowisko:

**postępowanie w niniejszej sprawie podlega umorzeniu na podstawie art. 39
ust. 1 pkt 1 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643 ze
zm.) - wobec niedopuszczalności wydania wyroku.**

Uzasadnienie

Sąd Rejonowy dla K -N H w K (dalej: Sąd lub Sąd Rejonowy), postanowieniem z dnia 6 grudnia 2010 r. (I Co 1861/06/N), zwrócił się do Trybunału Konstytucyjnego z pytaniem prawnym przytoczonym we wstępie stanowiska.

Wątpliwości Sądu, co do konstytucyjności i legalności rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 lutego 2007 r. - Regulamin urzędowania sądów powszechnych (dalej: regulamin), powstały w związku z rozpatrywaną przez Sąd sprawą z wniosku GE M B S.A. w G , Z U S w W Oddział w K , P C P Sp. z o.o. w B B , P G N i G S.A. w Warszawie, K S K O K w K przeciwko D S i J S o egzekucję.

Sąd przedstawił w uzasadnieniu pytania następujący stan faktyczny i prawny.

W 2006 r. komornik wszczął przeciwko D S i J S postępowanie egzekucyjne z lokalu mieszkalnego położonego w K na os. S w budynku nr . W dniu 14 kwietnia 2010 r. odbyła się sprzedaż tej nieruchomości w drodze licytacji, zakończona wydaniem przez sąd postanowienia o przybiciu. Następnie, P K i G P , nabywcy lokalu mieszkalnego, po uprawomocnieniu się postanowienia o przybiciu i po uiszczeniu ceny jego nabycia, złożyli wniosek do Sądu o wydanie postanowienia o przysądzeniu własności, z jednoczesnym wnioskiem o zamieszczenie w treści postanowienia o przysądzeniu własności obowiązku wydania przez dłużnika nieruchomości nabywcom, z powołaniem się na § 191 regulaminu.

Paragraf 191 regulaminu stanowi:

„W postanowieniu o przysądzeniu własności nieruchomości sąd stwierdza, czy cała cena nabycia została uiszczona, albo czy na jej poczet zaliczona została wierzytelność nabywcy lub innego wierzyciela, jak też obowiązek dłużnika wydania nieruchomości nabywcy, oraz wydaje zarządzenie w przedmiocie utrzymania w mocy służebności.”

Przytoczony przepis budzi wątpliwości Sądu w tej części, w jakiej stanowi, że w postanowieniu o przysądzeniu własności nieruchomości sąd stwierdza także „obowiązek dłużnika wydania nieruchomości nabywcy.”

Zdaniem Sądu, § 191 regulaminu - we wskazanej części - jest niezgodny z art. 92 ust. 1 Konstytucji RP, gdyż został wydany z przekroczeniem upoważnienia ustawowego zawartego w art. 41 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr 98, poz. 1070 ze zm.). Zgodnie z przepisem upoważniającym, Minister Sprawiedliwości był zobowiązany wydać w drodze rozporządzenia regulamin wewnętrznego urzędowania sądów powszechnych określający „wewnętrzną organizację i porządek funkcjonowania sądów, porządek czynności w sądach, porządek urzędowania organów sądów i wykonywania zadań sędziów pełniących funkcje kierownicze, tok czynności administracyjnych w sprawach należących do właściwości sądów, dopuszczalne systemy i rozkład czasu urzędowania oraz szczegółowe warunki udostępniania pomieszczeń dla uczestników postępowania, świadków i innych osób przebywających w sądach. Wydając rozporządzenie, należy brać pod uwagę zasady sprawności, racjonalności, ekonomicznego i szybkiego działania, uwzględniając potrzeby zapewnienia rzetelnego wykonywania zadań powierzonych sądom”.

Sąd argumentuje, że Minister Sprawiedliwości upoważniony został przez ustawodawcę do uregulowania w regulaminie jedynie kwestii o charakterze porządkowym i administracyjnym, natomiast przesądził on o tym jak ma

brzmieć treść postanowienia o przysądzeniu własności. W ocenie Sądu, jest to nieuprawniona ingerencja Ministra w merytoryczne rozstrzygnięcie poprzez narzucanie sądowi jego treści.

Według Sądu Rejonowego, § 191 regulaminu - w zaskarżonym zakresie - pozostaje także w sprzeczności z art. 999 § 1 zdanie drugie k.p.c., który stanowi: „Prawomocne postanowienie o przysądzeniu własności jest także tytułem egzekucyjnym do wprowadzenia nabywcy w posiadanie nieruchomości.”

Zdaniem Sądu, wprowadzenie w posiadanie, o którym mowa w art. 999 § 1 zdanie drugie k.p.c., a nakazanie wydania nieruchomości, wynikające z § 191 regulaminu, to dwa różne pojęcia. Sąd uważa, iż wprowadzenie w posiadanie oznacza, „że ktoś może stać się współposiadaczem, tzn. że może zamieszkać w danym lokalu bez pozbawienia prawa zamieszkania dotychczasowych lokatorów. Wydanie nieruchomości wiąże się zaś z pozbawieniem faktycznego władztwa nad nieruchomością dotychczasowych posiadaczy, a więc również ich eksmisją. Gdyby ustawodawca chciał, aby postanowienie o przysądzeniu własności było podstawą wydania nieruchomości, a co zatem idzie eksmisji, to tego typu sformułowania użyłby w przepisie [art. 999 § 1 zdanie drugie k.p.c. - przyp. wł.]” (strony nienumerowane).

Sąd Rejonowy dla K - N H w K , wyrażając ten pogląd, polemizuje z uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 10 lutego 2006 r., sygn. III CZP 127/05, (OSWC 2007/1/2), z której - w ocenie Sądu - wynika, że postanowienie o przysądzeniu własności stanowi tytuł egzekucyjny do wydania nieruchomości, Sąd pytający podnosi, że wydanie postanowienia o przysądzeniu własności nieruchomości przenosi własność nieruchomości i jest tytułem egzekucyjnym do wprowadzenia nabywcy w posiadanie a nie do wydania nieruchomości. Natomiast Sąd Najwyższy, w powołanej uchwale, te dwa pojęcia - wprowadzenie w posiadanie i wydanie nieruchomości - „traktuje tak

jakby nie zachodziły żadne wątpliwości interpretacyjne i jakby było oczywiste, że są to pojęcia tożsame” (strony nienumerowane).

Sąd pytający, odnosząc się z kolei do wpływu wyroku Trybunału Konstytucyjnego na przyszłe rozstrzygnięcie sprawy, w związku z którą przedstawione zostało pytanie prawne, wskazuje, że w przypadku uznania legalności i konstytucyjności § 191 regulaminu - w zaskarżonym zakresie - Sąd wyda postanowienie o nakazie wydania nieruchomości nabywcom i nada temu postanowieniu klauzulę wykonalności, a w przypadku uznania jego nielegalności i niekonstytucyjności, Sąd oddali wniosek nabywców o nakazie wydania dłużnikom nieruchomości.

Dopuszczalność merytorycznego rozpoznania niniejszego pytania prawnego uzależniona jest od uprzedniej oceny, czy spełnione zostały wymogi formalne przedstawionego pytania.

Zgodnie z art. 193 Konstytucji oraz art. 3 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym, każdy sąd może przedstawić Trybunałowi Konstytucyjnemu pytanie prawne co do zgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi lub ustawą, jeżeli od odpowiedzi na pytanie prawne zależy rozstrzygnięcie sprawy toczącej się przed sądem.

Trybunał Konstytucyjny wielokrotnie wskazywał, że warunki formalne określające dopuszczalność postawienia pytania prawnego, od spełnienia których zależy jego merytoryczne rozpatrzenie, wyrażone są trzema przesłankami: podmiotową, przedmiotową i funkcjonalną.

Pytanie prawne jest instytucją konkretnej kontroli prawa, podejmowanej w związku ze stosowaniem aktu normatywnego w indywidualnej sprawie. Istotną cechą pytania prawnego jest jego ścisły związek z toczącym się postępowaniem w indywidualnej sprawie. Przedmiotem pytania jest zatem zawsze wątpliwość, która wystąpiła w toku konkretnego postępowania.

Wymaganie powiązania pytania prawnego z tym postępowaniem ma charakter bezwzględny.

Przesłanka podmiotowa pytania prawnego polega na tym, że z pytaniem może zwrócić się do Trybunału Konstytucyjnego sąd, przez co należy rozumieć wszystkie sądy (składy orzekające) w zakresie wskazanym w art. 188 pkt 1-3 Konstytucji. Trybunał Konstytucyjny pełni tu rolę subsydiarną względem tego sądu, w tym sensie, że orzeka dopiero wówczas, gdy sąd dokona oceny konstytucyjności danego aktu normatywnego i dojdzie do przekonania, że jest on niezgodny z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową czy ustawą [por. A. Wasilewski, Przedstawianie pytań prawnych Trybunałowi Konstytucyjnemu przez sądy (art. 193 Konstytucji RP) (PiP 1999/8/25)].

Z przesłanki przedmiotowej wynika z kolei wymaganie, aby w pytaniu prawnym kwestionowany był akt normatywny, który znajdzie zastosowanie w rozpatrywanej przez sąd sprawie.

Przesłanką funkcjonalną pytania prawnego jest jego relewancja. Trybunał Konstytucyjny, przyjmując pytanie prawne do rozpoznania, powinien zbadać, czy jego wypowiedź dotycząca konstytucyjności przepisu będzie miała wpływ na rozstrzygnięcie sprawy. To znaczy, że musi istnieć zależność między odpowiedzią na pytanie a rozstrzygnięciem toczącej się przed sądem pytającym sprawy. Zadaniem sądu pytającego jest wykazanie tej zależności (por. np. postanowienia Trybunału Konstytucyjnego: z 29 marca 2000 r., sygn. P 13/99, OTK ZU nr 2/2000, poz. 68; z 10 października 2000 r., sygn. P 10/00, OTK ZU nr 6/2000, poz. 195; z 27 kwietnia 2004 r., sygn. P 16/03, OTK ZU nr 4/A/2004, poz. 36; z 15 maja 2007 r., sygn. P 13/06, OTK ZU nr 6/A/2007, poz. 57 oraz wyrok z 30 maja 2005 r., sygn. P 7/04, OTK ZU nr 5/A/2005, poz. 53).

Pytanie prawne nie może być oderwane od przedmiotu rozpoznania w konkretnej sprawie toczącej się przed sądem pytającym. Kontrola ta ma charakter incydentalny. Jest możliwa jedynie w takim zakresie, w jakim od odpowiedzi na pytanie zależy rozstrzygnięcie sprawy toczącej się przed sądem.

Pytanie prawne musi spełniać wymogi pisma procesowego, zgodnie z art. 32 ustawy o TK. W pytaniu należy wyraźnie określić zarzut niezgodności z Konstytucją, wskazać przedmiot i wzorce kontroli. Ponadto pytanie prawne musi być uzasadnione. Sąd pytający musi również wykazać relewancję pytania prawnego, a więc uzasadnić, w jakim zakresie odpowiedź na nie może mieć wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, w związku z którą pytanie zostało przedstawione. Sąd pytający powinien wyczerpująco przekazać rozważania prawne tak, by należycie uzasadnić sformułowane zarzuty.

Odnosząc przedstawione warunki, które spełniać musi pytanie prawne, do pytania prawnego przedstawionego przez Sąd Rejonowy, oczywistym jest, że spełnia ono przesłankę podmiotową - z pytaniem wystąpił sąd. Nie można natomiast przyjąć, że pytanie spełnia przesłankę przedmiotową i, tym samym, funkcjonalną.

Przedmiotem pytania prawnego - co należy przypomnieć - jest przepis § 191 regulaminu, w którym wskazano, że w postanowieniu o przysądzeniu własności sąd powinien zamieścić (m. in.) stwierdzenie o obowiązku dłużnika wydania nieruchomości nabywcy.

Dla ustalenia, czy przepis ten znajdzie zastosowanie w sprawie, na kanwie której powstało pytanie prawne, a tym samym, czy od odpowiedzi na nie zależy rozstrzygnięcie sprawy rozpatrywanej przez Sąd, konieczne jest odwołanie się do przedstawionego w pytaniu stanu faktycznego i obowiązującego stanu prawnego.

Sąd Rejonowy prowadzi postępowanie egzekucyjne z wniosku GE M B S.A. w G (i pozostałych wierzycieli) przeciwko D S i J S (dłużnikom). W związku z tym postępowaniem odbyła się sprzedaż lokalu mieszkalnego położonego w K, w drodze licytacji. Po uprawomocnieniu się wydanego przez Sąd postanowienia o przybiciu - nabywcy tej nieruchomości (P K i G P) - uścili w całości cenę nabycia i złożyli wniosek o wydanie postanowienia o przysądzeniu własności

oraz jednocześnie wystąpili z wnioskiem o zamieszczenie w tym postanowieniu obowiązku wydania przez dłużników nieruchomości, powołując się na treść § 191 regulaminu.

Postanowieniem z dnia 3 grudnia 2010 r. (sygn. akt _____), Sąd Rejonowy przysądził nabywcom prawo własności do lokalu mieszkalnego położonego w K _____, w którym stwierdził, że nabywcy uiścili cenę nabycia w całości. W postanowieniu tym Sąd nie zamieścił nakazu skierowanego do dłużnika, o którym mowa w § 191 regulaminu.

Następnie, Sąd Rejonowy, postanowieniem z dnia 6 grudnia 2010 r. (sygn. akt _____), przedstawił Trybunałowi Konstytucyjnemu pytanie prawne o konstytucyjność i legalność § 191 regulaminu.

Przy czym Sąd Rejonowy nie zawiesił toczącego się postępowania stwierdzając, że „[d]la wydania tego postanowienia o przysądzeniu własności nie jest [nie było - przyp. wł.] koniecznym rozstrzygnięcie pytania zadanego przez sąd. Rozstrzygnięcie pytania jest konieczne do tego, aby rozstrzygnąć czy zamieścić dodatkową klauzulę, która jednak może być zamieszczona w późniejszym terminie (...). Wydanie postanowienia o przysądzeniu własności, bez spornej klauzuli, przenosi własność nieruchomości i jest tytułem egzekucyjnym do wprowadzenia w posiadanie nabywców (ale nie do wydania nieruchomości) i **umożliwia kontynuowanie postępowania egzekucyjnego**” (strony nienumerowane).

Zgodnie z art. 999-1003 k.p.c., postanowieniem o przysądzeniu własności wywołuje następujące skutki.

W sferze materialnoprawnej: przenosi własność na nabywcę; powoduje przejście na nabywcę uprawnień i obowiązków związanych z własnością nieruchomości; wywołuje skutki w sferze praw rzeczowych i obligacyjnych ciężających na nieruchomości; wygaśnięcie wszelkich praw i skutków ujawnienia praw i roszczeń osobistych ciężających na nieruchomości, na miejsce których powstaje prawo do zaspokojenia się z ceny nabycia z pierwszeństwem

przewidzianym w przepisach o podziale sumy uzyskanej z egzekucji (art. 1000 § 1 i art. 1025).

W sferze procesowej z kolei, postanowienie to stanowi tytuł do ujawnienia na rzecz nabywcy prawa własności w prowadzonej księdze wieczystej lub zbiorze dokumentów oraz wykreślenia w księdze wieczystej lub zbiorze dokumentów praw, które wygasły (art. 1003 § 1 i 2), a także postanowienie to stanowi tytuł egzekucyjny do wprowadzenia nabywcy w posiadanie nieruchomości.

Postanowienie o przysądzeniu własności - jak przyjmuje się w doktrynie prawa - ma charakter konstytutywny, gdyż podstawowym skutkiem postanowienia o przysądzeniu własności jest przeniesienie własności nieruchomości na nabywcę. Nabywca staje się więc właścicielem nieruchomości z dniem uprawomocnienia się postanowienia o przysądzeniu własności. Prawomocne postanowienie o przysądzeniu własności, poza przeniesieniem własności na rzecz nabywcy i umożliwieniu mu ujawnienia prawa w księdze wieczystej, stwarza również podstawę do wprowadzenia nabywcy w posiadanie nieruchomości nabytej na licytacji. Postanowienie takie, stanowiące tytuł egzekucyjny, nie może być wykorzystane w stosunku do osób władających nieruchomością na podstawie umowy najmu lub dzierżawy, lecz wyłącznie przeciwko osobie, w której władaniu znajduje się nieruchomość według protokołu opisu i oszacowania nieruchomości (art. 947 § 1 pkt 5 k.p.c.). W treści postanowienia o przysądzeniu własności nie musi być zawarte polecenie do określonej osoby, by nieruchomość wydała nabywcy. Wykonanie postanowienia w zakresie wprowadzenia nabywcy w posiadanie odbywa się w trybie egzekucji świadczeń niepieniężnych, przewidzianych w art. 1046 k.p.c. (por. Helena Ciepła - Komentarz do art. 999 Kodeksu postępowania cywilnego, LEX 2011).

Dla bliższego zilustrowania sytuacji prawnej nabywcy nieruchomości kupionej w drodze licytacji, legitymującego się prawomocnym postanowieniem o przysądzeniu własności, odwołać należy się do uchwały Sądu Najwyższego z

dnia 10 lutego 2006 r., sygn. III CZP 127/05 (OSNC 2007/1/2), zgodnie z którą „[p]rawomocne postanowienie o przysądzeniu własności stanowi z mocy art. 999 § 1 k.p.c. tytuł egzekucyjny do wprowadzenia nabywcy w posiadanie nieruchomości przeciwko niewymienionemu w tym tytule dłużnikowi egzekucyjnemu. Wykonanie wynikającego z takiego postanowienia obowiązku wydania nieruchomości nabywcy następuje po nadaniu klauzuli wykonalności przeciwko dłużnikowi egzekwowanemu.”

Wbrew pogładowi Sądu Rejonowego, Sąd Najwyższy w uchwale tej nie utożsamia pojęcia „wprowadzenie w posiadanie” z pojęciem „wydania nieruchomości”. W uzasadnieniu uchwały Sąd Najwyższy wskazał, że postanowienie o przysądzeniu własności zawiera w sobie *implicite* nakaz wydania nieruchomości nabywcy, gdyż ustawodawca - w art. 999 § 1 zdanie drugie k.p.c. - nadał *expressis verbis* temu postanowieniu atrybut tytułu egzekucyjnego w zakresie wprowadzenia nabywcy w posiadanie nieruchomości, i uczynił to bez zastrzeżenia, że postanowienie takie dla swej skuteczności musi zawierać wyraźny nakaz wydania nieruchomości nabywcy.

W konsekwencji Sąd Najwyższy przyjął, że z tytułu egzekucyjnego do wprowadzenia nabywcy w posiadanie nieruchomości, wynika obowiązek jej wydania. Podstawą zaś żądania wykonania tego obowiązku jest klauzula wykonalności przeciwko dłużnikowi egzekwowanemu, nadana w drodze odrębnego postanowienia.

Treść pytania Sądu Rejonowego wskazuje, że przedmiotem rozstrzygnięcia nie ma być nadanie tytułowi wykonawczemu - jakim jest prawomocne postanowienie o przysądzeniu własności - klauzuli wykonalności przeciwko dłużnikowi egzekwowanemu. W przytoczonym fragmencie uzasadnienia pytania prawnego wyrażony został pogląd, że wydane przez Sąd postanowienie o przysądzeniu własności nie jest tytułem egzekucyjnym do wydania nieruchomości. Umożliwia jedynie kontynuowanie postępowania egzekucyjnego w kierunku wprowadzenia nabywców w posiadanie.

Powstaje zatem wątpliwość, w jakim trybie Sąd prowadzący postępowanie egzekucyjne zamierza rozstrzygnąć kwestię wydania nieruchomości nabywcom.

W pytaniu prawnym jest mowa o wydaniu przez Sąd „dodatkowej klauzuli” do prawomocnego postanowienia o przysądzeniu własności, a treść postanowienia zawierającego tę klauzulę, uzależniona jest od rozstrzygnięcia Trybunału Konstytucyjnego co do legalności i konstytucyjności § 191 regulaminu.

W myśl art. 998 § 1 k.p.c., postanowienie o przysądzeniu własności sąd wydaje z urzędu. Stan faktyczny sprawy nie wskazuje, że postanowienie to zostało zaskarżone w trybie § 2 tego artykułu. Wprost przeciwnie, skoro Sąd stwierdza, że postanowienie z dnia 3 grudnia 2010 r. - bez „spornej klauzuli” jest tytułem egzekucyjnym do wprowadzenia nabywcy w posiadanie i umożliwia kontynuowanie postępowania egzekucyjnego, to oznacza, że postanowienie to stało się prawomocne. Tym samym zakończył się etap postępowania egzekucyjnego, w trakcie którego przepis § 191 regulaminu mógł mieć zastosowanie przy wydawaniu postanowienia o przysądzeniu własności.

Z treści pytania prawnego nie wynika także, aby od odpowiedzi Trybunału Konstytucyjnego na pytanie o legalność i konstytucyjność § 191 regulaminu zależało uzupełnienie postanowienia o przysądzeniu własności w trybie art. 351 k.p.c., skoro nabywcy nieruchomości złożyli wniosek o zamieszczenie nakazu skierowanego do dłużników przed wydaniem tego postanowienia. Dokonanie zaś przez Sąd takiego uzupełnienia nie jest dopuszczalne z urzędu, na co wyraźnie wskazuje treść art. 351 k.p.c.

Mając zatem na uwadze stan faktyczny sprawy, na kanwie której przedstawione zostało Trybunałowi Konstytucyjnemu pytanie prawne, przyjąć należy, iż Sąd nie wskazał przepisów, które pozwalają na powrót do etapu - zakończonego prawomocnym postanowieniem o przysądzeniu własności -

i uzupełnieniu go o dodatkowe postanowienie, które by mogło być wydane z zastosowaniem § 191 regulaminu.

Tym samym nie można uznać, że od rozstrzygnięcia TK o legalności i konstytucyjności § 191 regulaminu zależy rozstrzygnięcie sprawy przedstawionej w pytaniu prawnym.

Przesłanka przedmiotowa i tym samym przesłanka funkcjonalna, w stanie faktycznym tej sprawy, byłyby spełnione wówczas, gdyby Sąd wyraził swoją wątpliwość co do legalności i konstytucyjności § 191 regulaminu przed wydaniem postanowienia o przysądzeniu własności.

Z tych względów, należało zająć stanowisko jak we wstępie.

z upoważnienia
Prokuratora Generalnego
Robert Hernand
Zastępca Prokuratora Generalnego